

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ГРАНТОВА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
(цикл гуманітарної підготовки)**

053 «Психологія

Код ННД.02

Київ – 2020

Розробник: Найдьонова Любов Антонівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи

Рецензент: Коваленко Алла Борисівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології Факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Робочу програму схвалено на засіданні вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
Протокол від «26» травня 2016 року № 07/16

Робочу програму оновлено та схвалено на засіданні вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
Протокол від «16» січня 2020 року № 01/20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета навчальної дисципліни – розуміння аспірантами концепції та ідеї системи грантової підтримки. Створення загальної картини принципів функціонування фондів та установ, що надають підтримку наукових та громадських проектів. Розвиток умінь аналітичного вибору потенційно результативних варіантів з усього обсягу пропозицій; формування навичок оформлення документації на кожному з етапів подання заявки та оформлення звітності.

Завдання навчального курсу:

1. Сформувати якісне розуміння молодими науковцями ролі грантової підтримки в системі фінансування наукових досліджень, в розвитку науки та суспільства.
2. Стимулювати інтерес до розробки досліджень, що відповідатимуть сучасним науковим запитам та пошуку ресурсів на проведення цих досліджень.
3. Напрацювати вміння формулювати цілі дослідження не тільки на науковому рівні, але і враховуючи вимоги, що висуваються організаціями, що надають грантову підтримку.
4. Спонукаати до раціонального вибору моделі подання на грантову допомогу, розрізнення індивідуальних та групових заявок, оцінки умов стажування та залучення декількох видів підтримки в рамках одного проекту.
5. Сприяти розвитку компетентності грамотного оформлення документації на всіх етапах отримання допомоги.
6. Підготувати до правильного планування витрат та ресурсів, що потребуватиме дослідження, складання бюджету, реальної оцінки наявних ресурсів та обсягів роботи.
7. Ознайомлення з основними ризиками, особливостями, нюансами та «підводними каменями», з якими можна зіткнутися в умовах подання документації на грантову допомогу та її отримання.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- принципи діяльності системи грантової підтримки, її закони та значення для науки;
- види та форми грантової підтримки в сучасному суспільстві;
- всі етапи оформлення документації, пов'язаної з вибором програми, подання та отримання гранту;
- норми, що регулюють систему грантової допомоги в Україні та їх особливості;
- основні труднощі та нюанси, які виникають у процесі подання гранту та подальшого звітування щодо його результатів;
- загальні принципи оформлення надання грантової підтримки.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- конструктивно обирати форму подання гранту (індивідуальна, колективна; грант, стажування та ін.);

- правильне оформлення документації, зокрема заявки, укладання бюджету, звітності;
- використовувати отримані знання для продуктивної співпраці з донорськими організаціями;
- сприяння особистісному та професійному зростанню;
- розширювати сферу наукових досягнень сучасного українського суспільства.

Компетенції, що формуються:

Компетенції, що формуються:

- здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей та соціально-психологічних явищ (СК-1);
- здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне психологічне знання та професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми (СК-2);
- здатність розроблення та реалізації проектів, включаючи власні дослідження (СК-3);
- здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів з рішення наукових і науково-освітніх завдань (СК-5);
- здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (ІК-1);
- здатність використовувати адекватні методи ефективної взаємодії з представниками різних груп (соціальних, культурних і професійних) (СОК-3);
- здатність працювати в команді, формувати позитивні відношення з колегами (СОК-4);
- здатність адаптувати і узагальнювати результати сучасних психологічних досліджень для вирішення наукових і практичних проблем (ПК-2);
- здатність використовувати наявні можливості освітнього середовища і проектування нових умов, в тому числі інформаційних, для вирішення науково-дослідних завдань (ПК-4)
- здатність виявляти психологічні закономірності поведінки та діяльності особистості у соціальному середовищі (ПК-1с);
- здатність досліджувати соціальні особливості і якості особистості як суб'єкта соціальних стосунків і відносин (ПК-2с);
- здатність знаходити, обробляти й аналізувати необхідну інформацію для рішення проблем й прийняття рішень (ІК-3);
- здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності (ІК-2);
- здатність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації на українській та іноземній мовах (ІК -4);
- здатність забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших (СОК-1);

- здатність слідувати етичним і правовим нормам у професійній діяльності (СОК-2).

Крім того формування зазначених компетентностей сприятиме:

- Орієнтації в пріоритетних напрямках програми «Горизонт 2020»; Грантів Європейської дослідницької ради (ERC), інших міжнародних, іноземних і вітчизняних донорів.
- Здатності ініціювання дослідницько-інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації, раціонального планування дослідницько-інноваційної діяльності, розв'язання проблем ефективності співробітництва у рамках спільної дослідницько-інноваційної діяльності.
- Здатності до мотивування колег на науково-дослідницьку діяльність, врахування індивідуального стилю дослідницько-інноваційної діяльності співробітників, активно діяти та взаємодіяти у складі науково-педагогічного колективу.

Місце в структурно-логічній схемі спеціальності. Навчальна дисципліна «Грантова система підтримки наукових досліджень» є нормативною дисципліною циклу загальної підготовки аспірантів з психології, що тісно пов'язана із ННД01 «Методологія наукових досліджень та сучасного гуманітарного пізнання», ННД03 Науковий текст та академічне письмо (англійська мова), ДВНУ04 «Методологія емпіричних досліджень у психології», ДВА12 «Методика і техніка наукового дослідження».

Вивчення дисципліни «Грантова система підтримки наукових досліджень» передбачено навчальним планом у другому семестрі.

Загальний обсяг курсу – 60 годин, з яких 12/6 годин лекцій, 12/6 годин семінарських і практичних занять, 2 години модульного контролю, 2 години семестрового контролю, на самостійну роботу відводиться 40/48 годин. Завершується вивчення курсу заліком.

Система контролю та оцінки. Протягом вивчення дисципліни оцінюються доповіді та відповіді аспірантів на семінарських заняттях. Модульна контрольна робота у формі підготовки індивідуальної заявки на грант. Завершується вивчення курсу заліком.

**СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл гуманітарної підготовки	
	Напрямок підготовки 053 «Психологія»		
Модулів – 1	Спеціальність	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		2-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 60		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи аспіранта – 2,4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії з психології	Лекції	
		10 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	6 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		40 год.	48 год.
		Модульний контроль	
		1 год.	1 год.
		Семестровий контроль	
		1 год.	1 год.
		Вид контролю:	
Залік	Залік		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ З№ /П	Назва теми	Кількість годин							
		Разом	Аудиторні	лекцій	практичні заняття	семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
3-й семестр									
Змістовий модуль I. Грантова система									
1.	Тема 1. Роль грантів у розвитку суспільства	10	4	2	2		6/8		
2.	Тема 2. Загальні принципи фандрайзингу	10	4/2	2/0	2		6/8		
3.	Тема 3. Пошук джерел фінансування	10	4/2	2/0	2		6/8		
4.	Тема 4. Принципи складання проекту. Оформлення грантових пропозицій та основні принципи співпраці з донорами	10	4/2	2	2/0		6/8		
5.	Тема 5. Пошук додаткових ресурсів фінансування	10	2	2			8		
6.	Тема 6. Надання грантової допомоги	10	2/0		2/0		8		
Модульна контрольна робота		2						1	1
<i>Разом за семестр</i>		60	20/ 12	10/ 6	10/6		40/48	1	1
<i>Всього за навчальним планом</i>		60	20/ 12	10/ 6	10/6		40/48	1	1

III. ПРОГРАМА

Зміст дисципліни за темами

Тема 1. Роль грантів у розвитку суспільства (10 год.)

Теорія системи функціонування грантової підтримки. Види грантів та типи організацій, що її надають. Роль грантів для побудови наукових досліджень. Загальнонаукове значення взаємодії з організаціями, що зацікавлені в популяризації науки або наукових дослідженнях певної сфери.

Практичне заняття (2 год.)

Система фінансування наукових досліджень

Система державного фінансування наукових досліджень і інституцій.

Визначення пріоритетів наукових досліджень.

Відмінність між Національним фондом досліджень України (НФДУ) та Державним фондом фундаментальних досліджень (ДФФД).

Процедури конкурсного відбору бюджетного функціонування науки.

Критерії оцінювання запиту на наукове дослідження.

Обговорення теми і задуму наукового дослідження в межах грантових конкурсів.

Самостійна робота (6/8 год.)

Ознайомлення з нормативними документами. Підготовка Onepage summary формату пропозиції грантодавцю.

Література

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ст. 49).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page3>
2. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» №722/2019 <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
5. Програма діяльності Кабінету Міністрів України (([постанова від 29.09.2019 № 849](#)) схвалено Верховною Радою 4 жовтня 2019 р.
6. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок» від 27 грудня 2019 р. № 1170

Інтернет джерела

<http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=4179>

<https://www.unn.com.ua/uk/news/1739455-v-ukrayini-stvorili-natsionalniy-fond-doslidzhen>

Тема 2. Загальні принципи фандрайзингу (10 год.)

Пошук пропозицій, написання заявок, аналітичний підхід до вибору програми та оцінка власних ресурсів та можливостей. Зарубіжні та вітчизняні

грантодавці. Принципи співпраці та відмінності. Типи організацій, що надають грантову допомогу. Стратегія фандрайзингу.

Практичне заняття (2/0 год.)

Зарубіжні і міжнародні фонди та принципи фандрайзингу

1. Представництво Ради Європи в Україні та проекти підтримки розвитку суспільства
2. Британська Рада, Дойче веле, іноземні посольства та їхні грантові пропозиції.
3. Великі грантові програми Еразмус+, Горизонт 2020
4. Індивідуальні гранти Фулбрайт, Жана Моне та ін.
5. Київський громадський бюджет та інші грантові можливості.

Самостійна робота (6/8 год.)

Вивчення рекомендованої літератури. Моніторинг оголошення конкурсів на гранти. Визначення найбільш відповідних донорів і ознайомлення з вимогами до оформлення документів. Підготовка повідомлення для дискусії.

Література

1. Hoefler R. Funded! : successful grantwriting for your nonprofit / Richard Hoefler. - Oxford University Press, 2017. - 196 p.
2. Digital Revolutions in Public Finance : International Monetary Fund, 2017. – 363p.
3. Griffiths D. The Grant Writing and Funding Coach: Target and Acquire the Funds You Need / Deborah Griffiths. - Self-Counsel Press, 2017. – 120 p.
4. Hudson M. Fund Managers: The Complete Guide / Matthew Hudson. - Wiley, 2020. – 368 p.
5. Weinstein S. The Complete Guide to Fundraising Management / Stanley Weinstein, Pamela Barden . – Wiley, 2017. - 335 p.
6. Warwick M. How to Write Successful Fundraising Letters, with CD / Mal Warwick . - Jossey-Bass, 2008. – 331 p.
7. Rossi F. Trailer Mechanics: How to Make your Documentary Fundraising / Fernanda Rossi. – Magafilms, 2012. – 307 p.
8. Waters J. Fundraising with businesses : 40 new (and improved!) strategies for nonprofits / Joe Waters, - Wiley, 2014. – 306 p.
9. Sand M. A. How to Manage an Effective Nonprofit Organization: From Writing and Managing Grants to Fundraising, Board Development, and Strategic Planning / Michael A. Sand. - Career Press, 2005. – 223 p.

Тема 3. Пошук джерел фінансування (10 год.)

Закони співпраці з громадянськими та комерційними організаціями. Методи організації пошуку ресурсів. Основні методи проведення фандрайзингу. Умови отримання гранту. Індивідуальні та колективні заявки; стажування.

Практичне заняття (2/0 год.)

Структура заявки на наукове дослідження

Порівняння структури грантової заявки і запиту на наукове дослідження: реферат, актуальність, мета, завдання, стан проблеми, виконавці, очікувані результати, соціальний ефект.

Аналіз форм експертного оцінювання заявок на наукові дослідження.

Самостійна робота (6/8 год.)

Оформлення грантової заявки на тему наукового дослідження для конкурсу грантів для молодих учених або індивідуальної заявки на академічну мобільність.

Тема 4. Принципи складання проекту. Оформлення грантових пропозицій та основні принципи співпраці з донорами (10 год.)

Оформлення основної документації для подання заявки. Складання бюджету. Основні та додаткові документи. Визначення вимог та їх дотримання. Оцінка власних ресурсів. Формальні та неформальні вимоги до оформлення заявок. Звітність. Нюанси та «підводні камені» процесу отримання гранту.

Практичне заняття (2/0 год.)

Процедури підготовки документів

Підготовка бюджету грантової заявки.

Огляд джерел інформації для підготовки бюджету.

Обговорення особливостей бюджетів грантових заявок.

Самостійна робота (6/8 год.)

Оформлення бюджету індивідуального проекту наукового дослідження.

Тема 5. Пошук додаткових ресурсів фінансування (10 год.)

Поєднання фінансування в наукових дослідженнях. Пошук додаткових пропозицій. Оформлення документів та звітність в грантах з різними джерелами фінансування.

Самостійна робота (6/8 год.)

Моніторинг оголошення конкурсів на гранти. Визначення найбільш відповідних донорів і ознайомлення з вимогами до оформлення документів. Коригування грантових заявок за результатами взаємооцінювання.

Тема 6. Надання грантової допомоги (10 год.)

Принципи оформлення грантової допомоги та дослідницьких програм для наукових організацій в Україні. Оформлення документації, вибір партнерів. Вибір проекту та закономірності співпраці з науковими організаціями.

Представлення індивідуальних грантових заявок (в Е-класі) (2/0 год.)

Представлення індивідуальних грантових заявок

Моделювання конкурсу грантових заявок.

Взаємооцінювання заявок за науковими критеріями і бюджетом.

Самостійна робота (8 год.)

Коригування грантової заявки за результатами моделювання виконання проектів наукового дослідження.

Звітна документація за грантом. Вимоги різних донорів.

Особливості консультацій на етапі підготовки грантової заявки.

Ознайомлення з прикладами звітної документації.

Аналіз ризиків виконання наукового проекту.

IV.СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення аспірантів із дисципліни «Грантова система підтримки наукових досліджень» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності аспірантів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до зазначених видів й термінів контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 1 та табл. 2:

Таблиця 1. Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ /п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів (к-ть х бал)
1	Відвідування лекцій	1х6 =6
2	Робота на практичному занятті	6х3=18
3	Самостійна робота	6х4=24
4	Модульна (підсумкова) контрольна робота	1х12 =12
	Всього	60
	Підсумковий рейтинговий бал	
	Екзамен	40
	Всього	100

У процесі оцінювання навчальних досягнень аспірантів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда;
- *методи письмового контролю*: письмове опитування, тестування.
- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз;
- *методи взаємного та спільного контролю*.

Таблиця 2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з. можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 35 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивчення курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

V. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

– Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

– Практичні: вправи, робота з документами, консультації.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота аспірантів з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості, перевернуте навчання.

III. Інтерактивні методи навчання: дискусії; мозковий турм, ділові ігри і моделювання, тренінги.

VI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Електронний клас <https://classroom.google.com/u/0/c/NjIwOTExMzg5NjZa>;
2. навчальні посібники;
3. робоча навчальна програма;
4. методичні матеріали з підготовки до практичних занять;
5. технічні засоби;
6. комп'ютерні технології;
7. новітні інформаційно-комунікативні технології.

VII. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Із чого складається система фінансування науки?
2. У чому полягає роль державної грантової підтримки в розвитку вітчизняної науки?
3. У чому полягає роль міжнародної грантової підтримки в розвитку вітчизняної науки?
4. Які є критерії класифікації типів грантів?
5. Які існують типи грантів для підтримки діяльності науковців?
6. Особливості індивідуальних грантів?
7. Які є типи грантів у програмі Еразмус+?
8. Які є типи грантів у програмі Горизонт 2020?
9. Якого типу гранти є в програмі Фулбрайт?
10. Які є джерела інформації про грантову підтримку?
11. В чому особливості моніторингу грантових пропозицій?
12. Особливості Державного фонду фундаментальних наукових досліджень?
13. Відмінність між Національним фондом досліджень України (НФДУ) та Державним фондом фундаментальних досліджень (ДФФД)?
14. Основний алгоритм підготовки грантової заявки?
15. Основні складові структури грантової заявки?
16. Із чого складається типовий комплект документації на грантову підтримку?
17. В чому особливості складання бюджету грантової заявки?
18. Якими є критерії конкурсного оцінювання грантової заявки?
19. Як забезпечити виконання грантового проекту?
20. Як звітуватися за грантову підтримку?
21. Чи існують психологічні особливості комунікації з грантодавцем?
22. У чому полягають консультації щодо подання грантової заявки?
23. Навіщо складати індивідуальну програму розвитку в сфері грантової підтримки наукових досліджень?

VIII. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Система державного фінансування і роль міжнародної грантової підтримки в розвитку вітчизняної науки
2. Типи грантів для підтримки діяльності науковців
3. Джерела інформації про грантову підтримку.
4. Особливості моніторингу грантових пропозицій
5. Державний фонд наукових досліджень і порядок грантового фінансування науки
6. Основний алгоритм підготовки грантової заявки
7. Структура грантової заявки
8. Типовий комплект документації на грантову підтримку
9. Бюджет грантової заявки
10. Критерії конкурсного оцінювання грантової заявки
11. Особливості виконання грантового проекту
12. Особливості звітування в умовах грантової підтримки
13. Психологічні особливості комунікації з грантодавцем (його представником)
14. Консультації щодо подання грантової заявки.
15. Індивідуальна програма розвитку в сфері грантової підтримки наукових досліджень

ІХ. ЛІТЕРАТУРА:

Нормативні документи

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ст. 49). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page3>
2. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» №722/2019 <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
5. Програма діяльності Кабінету Міністрів України (([постанова від 29.09.2019 № 849](#)) схвалено Верховною Радою 4 жовтня 2019 р.
6. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок» від 27 грудня 2019 р. № 1170

Джерела іноземною мовою

7. Browning B. Perfect Phrases for Writing Grant Proposals (Perfect Phrases Series) / Beverly Browning. - McGraw-Hill, 2007. – 192 p. ISBN 10:0071495843
8. Clarke C. A. Grant Proposal Makeover: Transform Your Request from No to Yes / Cheryl A. Clarke, Susan P. Fox. - Jossey-Bass, 2006. – 225 p. ISBN 10:0787980552
9. Digital Revolutions in Public Finance : International Monetary Fund, 2017. – 363p.
10. Forsyth P. How to Write Reports and Proposals, Second Edition / Patrick Forsyth. - Revised, Second Edition. – 2010. – 126 p. ISBN 10:0749460326
11. Gajda R. Getting the Grant: How Educators Can Write Winning Proposals And Manage Successful Projects / Rebecca Gajda, Richard Tulikangas. - Association for Supervision & Curriculum Deve, 2005. – 126 p. ISBN 10:1416601724
12. Gorsevski E. W. Writing Successful Grant Proposals / Ellen W. Gorsevski. – SensePublishers, 2016. - 88 p. ISBN 13:978-94-6300-389-6
13. Griffiths D. The Grant Writing and Funding Coach: Target and Acquire the Funds You Need / Deborah Griffiths. - Self-Counsel Press, 2017. – 120 p. ISBN 10:1770402888
14. Hoefer R. Funded! : successful grantwriting for your nonprofit / Richard Hoefer. - Oxford University Press, 2017. - 196 p.
15. Hudson M. Fund Managers: The Complete Guide / Matthew Hudson. - Wiley, 2020. – 368 p.
16. New C. C. How to Write a Grant Proposal / Cheryl Carter New, James Aaron Quick. – Wiley, 2003. – 361 p.
17. Payne M.A. Grant Writing DeMYSTiFied / Mary Ann Payne. – McGraw-Hill, 2010. – 242 p. ISBN 10:0071738630
18. Rossi F. Trailer Mechanics: How to Make your Documentary Fundraising / Fernanda Rossi. – Magafilms, 2012. – 307 p.
19. Sand M. A. How to Manage an Effective Nonprofit Organization: From Writing and Managing Grants to Fundraising, Board Development, and Strategic Planning / Michael A. Sand. - Career Press, 2005. – 223 p.

20. Smith N. B. The Complete Book of Grant Writing: Learn to Write Grants Like a Professional / Nancy Burke Smith, E. Gabriel Works. – 274 p. ISBN 10:1402206674
21. Ward D. Writing Grant Proposals That Win / Deborah Ward. – 4th ed. - Jones & Bartlett Learning, 2011. – 258 p. ISBN 10:1449604676
22. Warwick M. How to Write Successful Fundraising Letters, with CD / Mal Warwick . - Jossey-Bass, 2008. – 331 p.
23. Waters J. Fundraising with businesses : 40 new (and improved!) strategies for nonprofits / Joe Waters, - Wiley, 2014. – 306 p.
24. Weinstein S. The Complete Guide to Fundraising Management / Stanley Weinstein, Pamela Barden . – Wiley, 2017. - 335 p.

Интернет джерела

<http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=4179>

<https://www.unn.com.ua/uk/news/1739455-v-ukrayini-stvorili-natsionalniy-fond-doslidzhen>

<https://classroom.google.com/c/NjIwOTExMzg5NjZa>